

Zakon o međunarodnom privatnom pravu

NN 101/17

DIO PRVI OPĆE ODREDBE

Polje primjene

Članak 1.

Ovim Zakonom se uređuje:

1. mjerodavno pravo za privatnopravne odnose s međunarodnim obilježjem
2. nadležnost sudova i drugih tijela Republike Hrvatske u pravnim stvarima čiji su predmet odnosi iz točke 1. ovoga članka i pravila postupka
3. priznanje i ovrha stranih sudskih odluka u pravnim stvarima čiji su predmet odnosi iz točke 1. ovoga članka.

Odnos prema drugim izvorima

Članak 2.

Ovaj Zakon se primjenjuje na odnose kojima se uređuju pojedina pitanja iz članka 1. ovoga Zakona ako nisu uređeni pravno obvezujućim aktima Europske unije, međunarodnim ugovorima koji su na snazi u Republici Hrvatskoj i drugim zakonima koji su na snazi u Republici Hrvatskoj.

Državljanstvo

Članak 3.

- (1) Ima li fizička osoba državljanstvo određene države, određuje se po pravu te države.
- (2) Ako osoba koja je državljanin Republike Hrvatske ima i državljanstvo neke druge države, za primjenu ovoga Zakona smatra se da ima samo državljanstvo Republike Hrvatske. Ako osoba koja nije državljanin Republike Hrvatske ima dva ili više stranih državljanstava, za primjenu ovoga Zakona smatra se da ima samo državljanstvo one države čiji je državljanin i s kojom je u najužoj vezi.
- (3) Ako osoba nema državljanstvo ili se njezino državljanstvo ne može utvrditi, u smislu ovoga Zakona smatra se državljaninom države u kojoj ima prebivalište, a ako nema prebivalište ili se ono ne može utvrditi, smatra se državljaninom države s kojom je u najužoj vezi.
- (4) Odredbe iz stavka 3. ovoga članka primjenjuju se i na osobe koje imaju pravni položaj izbjeglica u smislu međunarodnih ugovora koji su na snazi u Republici Hrvatskoj.

Prebivalište

Članak 4.

U smislu ovoga Zakona, prebivalište je mjesto u kojem se fizička osoba nastanila u namjeri da u njemu trajno živi.

Uobičajeno boravište

Članak 5.

U smislu ovoga Zakona, uobičajeno boravište je mjesto u kojemu fizička osoba pretežno živi bez obzira na to je li njezin boravak ili nastanjenje u tom mjestu registriran ili dozvoljen. Pri utvrđivanju

uobičajenog boravišta valja osobito uzeti u obzir okolnosti osobne ili poslovne prirode koje ukazuju na trajne veze osobe s tim mjestom ili njezinu namjeru da takve veze uspostavi.

Sjedište

Članak 6.

Sjedište pravne osobe je mjesto koje je kao takvo određeno u njezinom statutu ili drugom odgovarajućem aktu. Ako se sjedište ne može tako odrediti, smatra se da se ono nalazi u mjestu gdje se nalazi uprava pravne osobe.

DIO DRUGI MJERODAVNO PRAVO

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Popunjavanje pravnih praznina

Članak 7.

Ako ovaj Zakon ne sadrži odredbe kojima se određuje mjerodavno pravo za pravne odnose iz članka 1. točke 1. ovoga Zakona, odgovarajuće se primjenjuju odredbe i načela ovoga Zakona, načela pravnog poretka Republike Hrvatske i načela međunarodnog privatnog prava.

Utvrđivanje sadržaja prava strane države i primjena prava strane države

Članak 8.

(1) Sud ili drugo tijelo Republike Hrvatske utvrđuje sadržaj prava strane države po službenoj dužnosti.

(2) Pravo strane države primjenjuje se na način kako se tumači u toj državi.

(3) Sud ili drugo tijelo Republike Hrvatske može obavijest o sadržaju prava strane države zatražiti od ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa ili nekog drugog tijela kao i vještaka ili specijaliziranih ustanova.

(4) Stranke mogu podnositi javne ili privatne isprave o sadržaju prava strane države.

(5) Ako se sadržaj prava strane države ne može utvrditi na način iz prethodnih stavaka ovoga članka, primjenjuje se hrvatsko pravo.

Upućivanje na pravo strane države i uzvrat na domaće pravo

Članak 9.

(1) Primjena prava neke države na koje upućuju odredbe ovoga Zakona znači primjenu pravnih pravila koja su na snazi u toj državi, osim njezinih pravila o određivanju mjerodavnog prava.

(2) Iznimno, ako odredbe članka 14. stavka 1., članka 17., članka 18., članka 31. stavka 1. i članka 45. ovoga Zakona upućuju na pravo strane države, primjenjuju se pravila te države o određivanju mjerodavnoga prava. Ako ta pravila uzvraćaju upućivanjem na hrvatsko pravo, primjenjuje se hrvatsko pravo uz isključenje njegovih pravila o određivanju mjerodavnoga prava.

Nejedinstveni pravni poredci

Članak 10.

(1) Ako je mjerodavno pravo države čiji pravni poredak nije jedinstven, a pravila ovoga Zakona ne upućuju na određeno pravno područje u toj državi, mjerodavno pravo određuje se prema pravilima te države.

(2) Ako se mjerodavno pravo države čiji pravni poredak nije jedinstven ne može utvrditi na način predviđen u stavku 1. ovoga članka, mjerodavan je pravni poredak s kojim postoji najuža veza.

Klauzula izuzeća

Članak 11.

(1) Pravo koje je mjerodavno prema odredbama ovoga Zakona iznimno se ne primjenjuje ako je prema svim okolnostima očito da privatnopravni odnos s tim pravom ima samo neznatnu vezu, a da je s nekim drugim pravom u očito užoj vezi. U tom slučaju primjenjuje se to pravo.

(2) Stavak 1. ovoga članka se ne primjenjuje ako su stranke izabrale mjerodavno pravo u skladu s odredbama ovoga Zakona ili ako se upućivanjem na određeno pravo nastoji ostvariti određeni materijalnopravni učinak.

Javni poredak

Članak 12.

Ne primjenjuju se pravila prava strane države mjerodavnog prema odredbama ovoga Zakona ako bi učinak njihove primjene bio očito protivan javnom poretku Republike Hrvatske.

Pravila neposredne primjene

Članak 13.

(1) Neovisno o drugim odredbama ovoga Zakona, sud može primijeniti odredbu hrvatskog prava koja se smatra toliko važnom za zaštitu hrvatskog javnog interesa, poput političkog, društvenog i gospodarskog ustroja, da se primjenjuje na sve situacije koje ulaze u njezino polje primjene, bez obzira na pravo koje je mjerodavno.

(2) Ako je ispunjenje određene obveze u cijelosti ili djelomično protivno odredbi prava strane države u kojoj treba ispuniti tu obvezu, sud može priznati učinak toj odredbi. Pri odlučivanju o priznanju učinka toj odredbi u obzir se uzima njezina priroda i svrha te posljedice priznanja, odnosno nepriznanja njezinog učinka.

POGLAVLJE II. PRAVO OSOBNOG STATUSA

ODJELJAK 1. FIZIČKE OSOBE

Pravna i poslovna sposobnost

Članak 14.

(1) Za pravnu i poslovnu sposobnost fizičke osobe mjerodavno je pravo države čiji je ona državljanin.

(2) Jednom stečena poslovna sposobnost ne gubi se promjenom državljanstva.

(3) Ako je pravni posao sklopljen između osoba koje se nalaze u istoj državi, osoba koja nije poslovno sposobna po pravu navedenom u stavku 1. ovoga članka smatra se poslovno sposobnom, ako je sposobna po pravu države u kojoj je pravni posao sklopljen, a druga strana za tu nesposobnost nije znala ili nije mogla znati.

(4) Odredba stavka 3. ovoga članka ne primjenjuje se na pravne poslove obiteljskog i nasljednog prava.

Pravo mjerodavno za skrbništvo nad djecom

Članak 15.

Pravo mjerodavno za skrbništvo nad djecom određuje se primjenom Haške konvencije o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece od 19. listopada 1996. (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 5/09.).

Lišenje i vraćanje poslovne sposobnosti i skrbništvo nad odraslim osobama

Članak 16.

(1) Za pretpostavke za lišenje i vraćanje poslovne sposobnosti, stavljanje pod skrbništvo i prestanak skrbništva nad odraslim osobama, mjerodavno je pravo države u kojoj osoba o čijoj se poslovnoj sposobnosti odlučuje, odnosno štíćenik, ima uobičajeno boravište.

(2) Za provedbu skrbništva nad odraslim osobama mjerodavno je pravo države u kojoj se nalazi tijelo koje provodi skrbništvo.

(3) Za privremene mjere radi zaštite pojedinih osobnih i imovinskih prava štíćenika koji se nalazi u Republici Hrvatskoj, a ima uobičajeno boravište u drugoj državi, mjerodavno je hrvatsko pravo. Te mjere traju dok tijelo nadležne države ne donese odluku i ne poduzme potrebne mjere.

Proglašenje nestale osobe umrlom

Članak 17.

Za proglašenje nestale osobe umrlom i dokazivanje smrti mjerodavno je pravo njezinog posljednjeg poznatog državljanstva.

Osobno ime

Članak 18.

(1) Za osobno ime fizičke osobe mjerodavno je pravo države čiji je ona državljanin.

(2) Ako se brak sklapa u Republici Hrvatskoj, nevjesta i ženik mogu odrediti prezime po pravu države čiji je državljanin jedan od njih ili, ako barem jedan od njih ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, po hrvatskom pravu.

(3) Zakonski zastupnici mogu pred matičnim uredom odrediti osobno ime djeteta po pravu države čiji je državljanin jedan od njih ili, ako barem jedan od njih ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, po hrvatskom pravu.

ODJELJAK 2. PRAVNE OSOBE I ORGANIZACIJE BEZ PRAVNE OSOBNOSTI

Članak 19.

Za osnivanje, djelovanje i prestanak pravne osobe, kao i organizacije bez pravne osobnosti, mjerodavno je pravo države po kojem je ona osnovana.

POGLAVLJE III. STVARNO PRAVO

Opća odredba

Članak 20.

Za stvarna prava na stvarima mjerodavno je pravo mjesta gdje se stvar nalazi.

Promjena statuta

Članak 21.

- (1) Ako stvar na kojoj je već stečeno neko stvarno pravo prisprije u drugu državu, za stjecanje ili gubitak toga prava mjerodavno je pravo po kojemu je to stvarno pravo stečeno.
- (2) Za vrstu i sadržaj prava na stvari iz stavka 1. ovoga članka mjerodavno je pravo države u kojoj se stvar nalazi.
- (3) Ako na stvari koja prisprije iz jedne države u drugu nije već stečeno neko stvarno pravo, za stjecanje ili prestanak tog prava uvažavaju se i činjenice nastale u drugoj državi.

Stvari u provozu

Članak 22.

Za stjecanje i prestanak stvarnih prava na stvarima u provozu, nastalih na temelju pravnog posla, mjerodavno je pravo njihova odredišta.

Stvarna prava na prijevoznim sredstvima

Članak 23.

- (1) Za stvarna prava na vodnim i zračnim prijevoznim sredstvima, koja su registrirana u javnom registru, mjerodavno je pravo države u kojoj se registar vodi.
- (2) Za stvarna prava na tračnim prijevoznim sredstvima mjerodavno je pravo države u kojoj se nalazi sjedište uprave osobe koja organizira prijevoz.

POGLAVLJE IV. PRAVO INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

Opća odredba

Članak 24.

- (1) Za izvorno stjecanje, postojanje, valjanost, sadržaj i sadržajna ograničenja, opseg, trajanje, mogućnost odricanja od prava, kao i prenosivost prava intelektualnog vlasništva i učinke prijenosa prema trećim osobama, založno i ostala prava osiguranja tražbina na pravu intelektualnog vlasništva te za sva druga pitanja koja se odnose na samo pravo intelektualnog vlasništva, mjerodavno je pravo svake one države za koju se zaštita traži.
- (2) Za pravo na stjecanje prava intelektualnog vlasništva glede predmeta zaštite koji je nastao u okviru radnog odnosa zaposlenika i poslodavca mjerodavno je pravo koje je mjerodavno za njihov ugovor o radu ili drugi akt kojim je zasnovan radni odnos.

POGLAVLJE V. OBVEZNO PRAVO

ODJELJAK 1. UGOVORNE OBVEZE

Mjerodavno pravo

Članak 25.

- (1) Pravo mjerodavno za ugovorne obveze određuje se prema Uredbi (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL L 177, 4. 7. 2008.) unutar njezinog polja primjene.
- (2) Pravo mjerodavno za ugovorne obveze koje su isključene iz polja primjene Uredbe iz stavka 1. ovoga članka, a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Uredbe iz stavka 1. ovoga članka koje se odnose na te ugovorne obveze.

ODJELJAK 2. IZVANUGOVORNE OBVEZE

Izvanugovorne obveze

Članak 26.

(1) Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze određuje se prema Uredbi (EZ) br. 864/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. srpnja 2007. o pravu koje se primjenjuje na izvanugovorne obveze (Rim II) (SL L 199, 31. 7. 2007.) unutar njezinog polja primjene.

(2) Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze koje su isključene iz polja primjene Uredbe iz stavka 1. ovoga članka, a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Uredbe iz stavka 1. ovoga članka koje se odnose na te izvanugovorne obveze.

Odgovornost za prometne nesreće na cestama

Članak 27.

Pravo mjerodavno za izvanugovorne obveze zbog prometnih nesreća na cestama određuje se primjenom Haške konvencije o mjerodavnom pravu za prometne nezgode na cestama od 4. svibnja 1971. (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 4/94.).

Pravo mjerodavno za odgovornost proizvođača za neispravan proizvod

Članak 28.

Pravo mjerodavno za odgovornost proizvođača za neispravan proizvod određuje se primjenom Haške konvencije o zakonu koji se primjenjuje u slučajevima odgovornosti proizvođača za svoje proizvode od 2. listopada 1973. (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 8/02.).

POGLAVLJE VI. NASLJEDNO PRAVO

Opće pravilo

Članak 29.

Pravo mjerodavno za nasljeđivanje određuje se primjenom Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201, 27. 7. 2012.).

Oblik oporučnog raspolaganja

Članak 30.

Za oblik oporučnog raspolaganja mjerodavno pravo određuje se prema Haškoj konvenciji o sukobima zakona kod oblika oporučnih raspolaganja od 5. listopada 1961. (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 4/94.).

POGLAVLJE VII. OBITELJSKO PRAVO

ODJELJAK 1. BRAK

Brak koji se sklapa u Republici Hrvatskoj

Članak 31.

(1) Za pretpostavke za sklapanje braka koji se sklapa u Republici Hrvatskoj mjerodavno je, za svaku osobu, pravo države čiji je ona državljanin u vrijeme sklapanja braka. Brak se neće sklopiti ako bi to bilo očito protivno javnom poretku Republike Hrvatske.

(2) Za oblik braka koji se sklapa u Republici Hrvatskoj mjerodavno je hrvatsko pravo.

Priznanje braka sklopljenog u stranoj državi

Članak 32.

(1) Brak sklopljen u stranoj državi priznaje se ako je sklopljen u skladu s pravom te države.

(2) Kada je brak sklopljen u stranoj državi između osoba istoga spola priznaje se kao životno partnerstvo ako je sklopljen u skladu s pravom države u kojoj je sklopljen.

Valjanost braka

Članak 33.

Za valjanost braka mjerodavno je pravo po kojem je brak sklopljen.

ODJELJAK 2.

OSOBNI ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA

Opća odredba

Članak 34.

Za osobne odnose bračnih drugova mjerodavno je:

1. pravo države u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište, podredno
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, podredno
3. pravo države njihovog zajedničkog državljanstva, podredno
4. hrvatsko pravo.

ODJELJAK 3. IMOVINSKI ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA

Primjena Uredbe br. 2016/1103

Članak 35.

Pravo mjerodavno za imovinske odnose bračnih drugova određuje se prema Uredbi Vijeća (EU) 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima (SL L 183, 8. 7. 2016.).

ODJELJAK 4. RAZVOD

Stranački izbor mjerodavnog prava

Članak 36.

(1) Za razvod braka mjerodavno je pravo koje izaberu bračni drugovi. Bračni drugovi mogu izabrati jedno od sljedećih prava:

1. pravo države u kojoj oba bračna druga imaju uobičajeno boravište u vrijeme izbora, ili
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, ili
3. pravo države čiji je državljanin barem jedan od njih u vrijeme izbora, ili

4. hrvatsko pravo.

(2) Sporazum o mjerodavnom pravu iz stavka 1. ovoga članka sklapa se u pisanom obliku. Može se sklopiti ili izmijeniti najkasnije do trenutka pokretanja postupka za razvod braka.

Podredno mjerodavno pravo

Članak 37.

Ako bračni drugovi nisu izabrali mjerodavno pravo prema odredbi članka 36. ovoga Zakona, za razvod braka mjerodavno je:

1. pravo države u kojoj u trenutku pokretanja postupka za razvod braka oba bračna druga imaju uobičajeno boravište, podredno
2. pravo države u kojoj su imali posljednje zajedničko uobičajeno boravište, ako jedan od njih još uvijek u toj državi ima uobičajeno boravište, podredno
3. pravo države čiji su oni državljani u trenutku pokretanja postupka za razvod braka, podredno
4. hrvatsko pravo.

ODJELJAK 5. IZVANBRAČNA ZAJEDNICA I ŽIVOTNO PARTNERSTVO

Zasnivanje i prestanak izvanbračne zajednice

Članak 38.

Za zasnivanje i prestanak izvanbračne zajednice mjerodavno je pravo države s kojom ona ima ili, ako je prestala postojati, je imala najužu vezu.

Sklapanje i prestanak životnog partnerstva

Članak 39.

- (1) Za pretpostavke i postupak za sklapanje i prestanak životnog partnerstva u Republici Hrvatskoj, koje se zasniva upisom u registar životnog partnerstva, mjerodavno je hrvatsko pravo.
- (2) Registrirana životna zajednica osoba istog spola, sklopljena u drugoj državi, priznaje se u Republici Hrvatskoj kao životno partnerstvo, ako je sklopljeno po pravu te države.
- (3) Za zasnivanje i prestanak neformalnih životnih partnerstava, mjerodavno je pravo države s kojom ono ima ili, ako je prestalo postojati, je imalo najužu vezu.

Osobni i imovinski odnosi i uzdržavanje izvanbračnih drugova i životnih partnera

Članak 40.

- (1) Za osobne odnose izvanbračnih drugova i životnih partnera na odgovarajući način se primjenjuju odredbe članka 34. ovoga Zakona.
- (2) Za imovinske odnose izvanbračnih drugova na odgovarajući način se primjenjuju odredbe članka 35. ovoga Zakona.
- (3) Pravo mjerodavno za imovinske odnose u životnim partnerstvima određuje se prema Uredbi Vijeća (EU) 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (SL L 183, 8. 7. 2016.).
- (4) Mjerodavno pravo za uzdržavanje između izvanbračnih drugova i životnih partnera određuje se primjenom članka 45. ovoga Zakona.

ODJELJAK 6. MAJČINSTVO I OČINSTVO

Utvrđivanje i osporavanje

Članak 41.

Za utvrđivanje ili osporavanje majčinstva ili očinstva mjerodavno je u trenutku pokretanja postupka:

1. pravo uobičajenog boravišta djeteta, ili
2. ako je to u najboljem interesu djeteta, pravo države čiji je dijete državljanin ili pravo države čiji su državljani osobe čije se majčinstvo ili očinstvo utvrđuje ili osporava.

Priznanje

Članak 42.

Za valjanost priznanja majčinstva ili očinstva mjerodavno je:

1. pravo državljanstva ili uobičajenog boravišta djeteta u trenutku priznanja, ili
2. pravo državljanstva ili uobičajenog boravišta osobe koja priznaje majčinstvo, odnosno očinstvo, u trenutku priznanja.

ODJELJAK 7. OSTALE ODREDBE

Posvojenje

Članak 43.

- (1) Za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja mjerodavno je pravo države čiji su državljani posvojitelj i posvojenik.
- (2) Ako su posvojitelj i posvojenik državljani različitih država, za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja mjerodavna su kumulativno prava obiju država čiji su oni državljani.
- (3) Ako posvojitelji zajednički posvajaju, za pretpostavke za zasnivanje i prestanak posvojenja, osim prava državljanstva posvojenika, mjerodavno je i pravo zajedničkog državljanstva posvojitelja. Ako u to vrijeme nemaju zajedničko državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko uobičajeno boravište. Ako u to vrijeme nemaju ni zajedničko uobičajeno boravište, mjerodavna su prava država čiji su državljani i jedan i drugi posvojitelj.
- (4) Za učinak posvojenja mjerodavno je pravo zajedničkog državljanstva posvojitelja i posvojenika u vrijeme zasnivanja posvojenja. Ako u to vrijeme nemaju zajedničko državljanstvo, mjerodavno je pravo države u kojoj imaju zajedničko uobičajeno boravište. Ako u to vrijeme nemaju ni zajedničko uobičajeno boravište, mjerodavno je pravo Republike Hrvatske ako je jedan od njih državljanin Republike Hrvatske. Ako ni jedan od posvojitelja ni posvojenik nisu državljani Republike Hrvatske, mjerodavno je pravo države čiji je državljanin posvojenik.
- (5) Iznimno, kad posvojenje u državi podrijetla djeteta nema učinak prestanka postojećeg pravog odnosa roditelj – dijete, posvojenje se može pretvoriti u posvojenje koje ima takav učinak, ako su pristanac osoba, ustanova i nadležnih tijela čiji je pristanak odnosno odobrenje potrebno za posvojenje bila dana ili se daju za potrebe tog posvojenja te ako je to posvojenje u najboljem interesu djeteta.
- (6) Ako je primjena stranog prava iz stavaka 1., 2. i 3. ovoga članka protivna najboljem interesu posvojenika i ako posvojenik ili posvojitelj, odnosno posvojitelji, imaju očito usku vezu s Republikom Hrvatskom, mjerodavno je hrvatsko pravo.

Odnosi roditelja i djece

Članak 44.

(1) Za odnose roditelja i djece mjerodavno pravo određuje se prema Haškoj konvenciji o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsci i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece iz 1996. (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 5/09.) unutar njezinog polja primjene.

(2) Pravo mjerodavno za odnose roditelja i djece koji su isključeni iz polja primjene Konvencije iz stavka 1. ovoga članka, a za koje mjerodavno pravo nije određeno drugim zakonom ili međunarodnim ugovorom na snazi u Republici Hrvatskoj, određuje se prema odredbama Konvencije iz stavka 1. ovoga članka koje uređuju te odnose.

Uzdržavanje

Članak 45.

Za obveze uzdržavanja mjerodavno pravo određuje se prema Haškom protokolu od 27. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja (SL L 331, 16. 12. 2009.).

DIO TREĆI NADLEŽNOST I POSTUPAK

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Primjena Uredbe Bruxelles I. (preinačena)

Članak 46.

(1) U građanskim i trgovačkim stvarima, nadležnost suda Republike Hrvatske određuje se primjenom Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena) (SL L 351, 20. 12. 2012.).

(2) Nadležnost suda Republike Hrvatske određuje se primjenom odredbi odjeljaka 2. i 3. poglavlja II. Uredbe iz stavka 1. ovoga članka i kada tuženik ima, u smislu te Uredbe, prebivalište u državi koja nije članica Europske unije.

(3) Stranke se mogu sporazumjeti o nadležnosti suda države koja nije članica Europske unije, osim ako je za predmet spora isključivo nadležan sud Republike Hrvatske ili neke druge države članice Europske unije. Na takav sporazum se na odgovarajući način primjenjuju odredbe odjeljaka 7. Uredbe iz stavka 1. ovoga članka.

POGLAVLJE II. OSOBNOPRAVNE I OBITELJSKOPRAVNE STVARI

Osobna stanja

Članak 47.

(1) Osim ako ovim Zakonom nije drukčije određeno, u postupcima čiji su predmet osobna stanja fizičkih osoba, sud ili drugo tijelo Republike Hrvatske nadležno je, osim prema odredbi članka 57. ovoga Zakona, ako osoba o čijem je osobnom stanju riječ ima u Republici Hrvatskoj uobičajeno boravište ili ako je hrvatski državljanin.

(2) Odredba stavka 1. ovoga članka primjenjuje se, primjerice, na postupke čiji je predmet:

1. davanje dopuštenja za sklapanje braka
2. lišenje ili vraćanje poslovne sposobnosti
3. zasnivanje ili prestanak skrbništva

4. utvrđivanje ili osporavanje majčinstva ili očinstva

5. zasnivanje posvojenja

6. proglašenje nestale osobe umrlom.

Brak, izvanbračna zajednica i životno partnerstvo

Članak 48.

(1) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima koje se odnose na razvod, rastavu ili poništaj braka određuje se prema poglavlju II. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL L 338, 23. 12. 2003.).

(2) U bračnim stvarima sud Republike Hrvatske nadležan je supsidijarno, u smislu članka 7. Uredbe iz stavka 1. ovoga članka, i onda kada je jedan bračni drug državljanin Republike Hrvatske.

(3) U stvarima iz odnosa u izvanbračnim zajednicama i životnim partnerstvima primjenjuju se stavci 1. i 2. ovoga članka na odgovarajući način.

Imovinski odnosi bračnih i izvanbračnih drugova i osoba u životnim partnerstvima

Članak 49.

(1) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima iz imovinskih odnosa bračnih drugova određuje se prema Uredbi Vijeća (EU) br. 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima (SL L 183, 8. 7. 2016.).

(2) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima iz imovinskih odnosa u izvanbračnim zajednicama određuje se odgovarajućom primjenom stavka 1. ovoga članka.

(3) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima iz imovinskih odnosa u životnim partnerstvima određuje se prema Uredbi Vijeća (EU) br. 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (SL L 183, 8. 7. 2016.).

(4) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima iz imovinskih odnosa u neformalnim životnim partnerstvima određuje se odgovarajućom primjenom stavka 3. ovoga članka.

Odnosi roditelja i djece

Članak 50.

(1) Nadležnost suda Republike Hrvatske u stvarima roditeljske skrbi određuje se prema poglavlju II. Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL L 338, 23. 12. 2003.) i Haškoj konvenciji o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece iz 1996. (»Narodne novine – Međunarodni ugovori«, br. 5/09.).

(2) Odredbe Uredbe iz stavka 1. ovoga članka primjenjuju se i u stvarima roditeljske skrbi kada dijete ima, u smislu te Uredbe, uobičajeno boravište u državi koja nije članica Europske unije, pod pretpostavkom da se u tom predmetu ne primjenjuje Konvencija iz stavka 1. ovoga članka.

(3) U stvarima roditeljske skrbi sud Republike Hrvatske nadležan je supsidijarno, u smislu članka 14. Uredbe iz stavka 1. ovoga članka, i kada je dijete državljanin Republike Hrvatske.

Majčinstvo i očinstvo

Članak 51.

(1) U predmetima utvrđivanja ili osporavanja majčinstva ili očinstva, sud Republike Hrvatske nadležan je ako barem jedna stranka ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj ili ako su dijete i osoba čije se majčinstvo ili očinstvo utvrđuje ili osporava državljani Republike Hrvatske.

(2) Izjava o priznanju očinstva ili majčinstva može se dati pred stvarno nadležnim tijelom Republike Hrvatske:

1. ako dijete ili osoba koja daje izjavu ima uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj, ili
2. ako je dijete ili osoba koja daje izjavu državljanin Republike Hrvatske, ili
3. ako je dijete rođeno u Republici Hrvatskoj.

Posvojenje

Članak 52.

U predmetima zasnivanja ili prestanka posvojenja, sud ili drugo tijelo Republike Hrvatske nadležno je ako posvojenik ili posvojitelj ima u Republici Hrvatskoj uobičajeno boravište ili je državljanin Republike Hrvatske.

Uzdržavanje

Članak 53.

Nadležnost suda Republike Hrvatske u predmetima uzdržavanja određuje se prema poglavlju II. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL L 7, 10. 1. 2009.; SL L 281, 23. 10. 2013.).

POGLAVLJE III. NASLJEDNOPRAVNE STVARI

Članak 54.

Nadležnost suda ili drugog tijela Republike Hrvatske u ostavinskom postupku ili u sporu iz nasljednopravnog odnosa ili za tražbine vjerovnika prema ostavini određuje se primjenom Uredbe (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju odluka te prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima te o uspostavljanju Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201, 27. 7. 2012.).

POGLAVLJE IV. OSTALE ODREDBE

Opća odredba

Članak 55.

Nadležnost suda Republike Hrvatske određuje se primjenom odredbe članka 4. stavka 1. Uredbe iz članka 46. stavka 1. ovoga Zakona i primjenjuje se u opsegu određenom u članku 1. stavku 2. ovoga Zakona.

Izvanparnični postupak

Članak 56.

Ako ovim Zakonom nije drukčije određeno, sud Republike Hrvatske nadležan je u izvanparničnom postupku ako osoba prema kojoj je podnesen zahtjev ima prebivalište ili uobičajeno boravište u

Republici Hrvatskoj. Ako u postupku sudjeluje samo jedna osoba, sud Republike Hrvatske nadležan je ako ona ima prebivalište ili uobičajeno boravište u Republici Hrvatskoj.

Privremene mjere, mjere osiguranja i ovrha

Članak 57.

(1) Sud ili drugo nadležno tijelo Republike Hrvatske nadležno je za donošenje privremenih odnosno zaštitnih mjera ili mjera osiguranja koje se odnose na osobe ili imovinu koja se nalazi u Republici Hrvatskoj.

(2) Sud Republike Hrvatske isključivo je nadležan za određivanje i provođenje ovrhe koja se odnosi na osobe ili imovinu koja se nalazi u Republici Hrvatskoj.

Nužna nadležnost

Članak 58.

Ako se primjenom odredbi ovoga Zakona ili drugih zakona Republike Hrvatske ili međunarodnih ugovora na snazi u Republici Hrvatskoj ne može odrediti nadležnost u odnosu na tuženika koji ima prebivalište u državi koja nije članica Europske unije, a postupak se ne može voditi u inozemstvu ili je to nerazumno očekivati, sud Republike Hrvatske je nadležan, ako je predmet postupka dovoljno povezan s Republikom Hrvatskom da bi bilo svrsishodno voditi ga u Republici Hrvatskoj.

Stvarna i mjesna nadležnost

Članak 59.

(1) Ako je prema ovom Zakonu nadležan sud Republike Hrvatske, stvarna i mjesna nadležnost određuju se prema posebnim zakonima.

(2) Ako se mjesna nadležnost suda Republike Hrvatske ne može zasnovati primjenom posebnih zakona, ona se određuje odgovarajućom primjenom odredaba ovoga Zakona o međunarodnoj nadležnosti. Ako se mjesna nadležnost ni tako ne može zasnovati, mjesno je nadležan sud u Zagrebu.

Postupak u tijeku pred stranim sudom

Članak 60.

(1) Ako je pred sudom države koja nije članica Europske unije o istom predmetu između istih stranaka ranije pokrenut postupak, sud Republike Hrvatske prekida postupak dok strani sud ne donese odluku, osim ako se ne može očekivati da će strani sud u razumnom roku donijeti odluku podobnu za priznanje i ovrhu u Republici Hrvatskoj.

(2) Ako za vrijeme prekida postupka u slučaju iz stavka 1. ovoga članka sudu Republike Hrvatske bude dostavljena strana odluka podobna za priznanje u Republici Hrvatskoj, sud se oglašava nenadležnim.

Osiguranje troškova postupka

Članak 61.

(1) Tužitelj koji nije državljanin Republike Hrvatske ni neke druge države članice Europske unije ni države ugovornice Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru ili drugog međunarodnog ugovora koji uređuje oslobođenje od osiguranja troškova postupka, a ima prebivalište ili sjedište u nekoj državi koja nije članica Europske unije ni država ugovornica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru ili drugog međunarodnog ugovora koji uređuje oslobođenje od osiguranja troškova postupka, dužan je, na prijedlog tuženika, položiti osiguranje parničnih troškova, osim ako

se u državi u kojoj tužitelj ima prebivalište ili sjedište priznaju odluke sudova Republike Hrvatske o troškovima postupka.

(2) Za utvrđivanje stranog prava na odgovarajući način se primjenjuje odredba članka 8. ovoga Zakona.

(3) Tuženik je dužan zahtjev iz stavka 1. ovoga članaka postaviti najkasnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano, na prvom ročištu za glavnu raspravu prije nego što se upusti u raspravljanje o glavnoj stvari.

(4) Osiguranje parničnih troškova daje se u novcu, ali sud može odobriti da se osiguranje da i u drugome pogodnom obliku.

Članak 62.

Tuženik nema pravo na osiguranje parničnih troškova:

1. ako se tužbeni zahtjev odnosi na potraživanje tužitelja iz njegova radnog odnosa u Republici Hrvatskoj, ili
2. ako je riječ o bračnim sporovima ili sporovima o utvrđivanju ili osporavanju majčinstva ili očinstva te ako je riječ o zakonskom uzdržavanju, ili
3. ako je riječ o protutužbi, ili
4. ako tužitelj u Republici Hrvatskoj ima pravo azila.

Članak 63.

(1) U rješenju kojim se usvaja zahtjev za osiguranje parničnih troškova sud određuje iznos osiguranja i rok u kojem se osiguranje mora dati te upozorava tužitelja na posljedice što ih zakon predviđa ako ne bude dokazano da je osiguranje dano u određenom roku.

(2) Ako tužitelj u određenom roku ne dokaže da je dao osiguranje za parnične troškove, smatra se da je tužba povučena.

(3) Tuženik koji je pravodobno postavio zahtjev da mu tužitelj osigura parnične troškove nije dužan nastaviti postupak u glavnoj stvari sve dok se pravomoćno ne odluči o njegovu zahtjevu, a ako zahtjev bude usvojen, dok tužitelj ne položi osiguranje.

(4) Ako sud odbije zahtjev za osiguranje parničnih troškova, može odlučiti da se postupak nastavi i prije nego što rješenje o odbijanju postane pravomoćno.

Potvrda o propisima

Članak 64.

(1) Potvrdu o propisima koji važe ili su važili u Republici Hrvatskoj, radi njihove upotrebe pred tijelima strane države, izdaje ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.

(2) U potvrdi iz stavka 1. ovoga članka navodi se naziv propisa, datum donošenja i prestanka važenja te doslovni tekst odgovarajućih odredbi tog propisa.

DIO ČETVRTI PRIZNANJE I OVRHA STRANIH SUDSKIH ODLUKA

Priznanje i ovrha stranih sudskih odluka

Članak 65.

Odredbe ovoga dijela Zakona ne primjenjuju se na priznanje i ovrhu stranih sudskih odluka u dijelu u kojem je to regulirano sljedećim propisima, a unutar njihovog polja primjene:

- Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (preinačena) (SL L 351, 20. 12. 2012.)
- Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL L 7, 10. 1. 2009.; SL L 281, 23. 10. 2013)
- Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenoga 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (SL L 338, 23. 12. 2003.)
- Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju (SL L 201, 27. 7. 2012.)
- Uredba (EU) br. 2016/1103 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima bračnoimovinskih režima (SL L 183, 8. 7. 2016.)
- Uredba (EU) br. 2016/1104 od 24. lipnja 2016. o provedbi pojačane suradnje u području nadležnosti, mjerodavnog prava te priznavanja i izvršenja odluka u stvarima imovinskih posljedica registriranih partnerstava (SL L 183, 8. 7. 2016.)
- Haška konvencija o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u odnosu na roditeljsku odgovornost i o mjerama za zaštitu djece od 19. listopada 1996. («Narodne novine – Međunarodni ugovori», br. 5/09.)
- Haška konvencija od 23. studenoga 2007. o međunarodnoj naplati tražbina za uzdržavanje djece i drugih oblika obiteljskog uzdržavanja (SL L 192, 22. 7. 2011.; SL L 113, 16. 4. 2014.).

Članak 66.

- (1) Strana sudska odluka izjednačuje se s odlukom suda Republike Hrvatske i ima pravni učinak u Republici Hrvatskoj samo ako je prizna sud Republike Hrvatske.
- (2) Stranom sudskom odlukom, prema stavku 1. ovoga članka, smatra se i nagodba sklopljena pred sudom (sudska nagodba).
- (3) Stranom sudskom odlukom smatra se i odluka drugog tijela koja je u državi u kojoj je donesena izjednačena sa sudskom odlukom, odnosno sudskom nagodbom, ako su njezin predmet odnosi iz članka 1. ovoga Zakona.

Članak 67.

- (1) Strana sudska odluka priznat će se ako je podnositelj prijedloga za priznanje uz tu odluku podnio i dokaz o pravomoćnosti te odluke po pravu države u kojoj je donesena.
- (2) Podnositelj prijedloga za ovrhu strane sudske odluke, osim dokaza iz stavka 1. ovoga članka, treba podnijeti i potvrdu o ovršnosti te odluke po pravu države u kojoj je donesena.

Članak 68.

Sud Republike Hrvatske odbit će priznanje strane sudske odluke ako u povodu prigovora stranke protiv koje se priznanje traži utvrdi da u postupku u kojem je odluka donesena bilo povrijeđeno pravo te stranke na sudjelovanje.

Članak 69.

- (1) Odbit će se priznanje strane sudske odluke ako u toj stvari postoji isključiva nadležnost suda ili drugog tijela Republike Hrvatske.
- (2) Odbit će se priznanje strane sudske odluke ako je sud koji ju je donio svoju nadležnost utemeljio isključivo na prisutnosti tuženika ili njegove imovine u državi suda, a ta prisutnost nije u neposrednoj vezi s predmetom postupka.
- (3) Odbit će se priznanje strane sudske odluke ako je sud svoju nadležnost utemeljio protivno odredbama poglavlja II. odjeljaka 3., 4. i 5. Uredbe iz članka 46. stavka 1. ovoga Zakona.

Članak 70.

- (1) Odbit će se priznanje strane sudske odluke ako u istoj stvari i među istim strankama postoji pravomoćna presuda suda Republike Hrvatske ili odluka stranoga suda koja je ranije postala pravomoćna, a priznata je ili je podobna za priznanje u Republici Hrvatskoj.
- (2) Sud će prekinuti postupak priznanja strane sudske odluke ako je pred sudom Republike Hrvatske u tijeku ranije pokrenut postupak u istoj pravnoj stvari i među istim strankama, do pravomoćnog okončanja toga postupka.

Članak 71.

Odbit će se priznanje strane sudske odluke ako bi priznanje očito bilo protivno javnom poretku Republike Hrvatske.

Članak 72.

- (1) Za priznanje i ovrhu stranih sudskih odluka mjesno je nadležan sud na čijem području stranka protiv koje se priznanje i ovrha traže ima prebivalište ili sud na čijem se području treba provesti ovrha. Ako stranka protiv koje se priznanje i ovrha traže nema prebivalište u Republici Hrvatskoj niti se u Republici Hrvatskoj treba provesti ovrha, prijedlog se može podnijeti nekom od stvarno nadležnih sudova u Republici Hrvatskoj.
- (2) Protiv rješenja o priznanju i ovrsi strane sudske odluke stranke mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana dostave rješenja.
- (3) Ako o priznanju strane sudske odluke nije doneseno pravomoćno rješenje, svaki sud može o priznanju te odluke rješavati u postupku kao o prethodnom pitanju, ali samo s učinkom za taj postupak.

Članak 73.

Odredbe ovoga dijela Zakona primjenjuju se na odgovarajući način na proglašenje ovršnosti stranih sudskih odluka kada je to potrebno, u dijelu u kojem pravno obvezujućim aktom Europske unije, međunarodnim ugovorom koji je na snazi u Republici Hrvatskoj ili drugim zakonom nije drukčije određeno.

DIO PETI POSEBNE ODREDBE

Članak 74.

- (1) Državljeni Republike Hrvatske mogu u inozemstvu sklopiti brak pred ovlaštenom osobom diplomatske misije ili konzularnog ureda Republike Hrvatske koji obavlja konzularne poslove, ako se tome ne protivi država u kojoj se nalazi diplomatska misija ili konzularni ured, ili ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom.

(2) Ministar nadležan za vanjske poslove odlukom će odrediti diplomatske misije ili konzularne urede pred kojima se u inozemstvu mogu sklapati brakovi između državljana Republike Hrvatske.

Članak 75.

Poslove skrbništva za državljane Republike Hrvatske koji se nalaze u inozemstvu obavlja diplomatska misija ili konzularni ured Republike Hrvatske koji obavlja konzularne poslove, ako se tome ne protivi država u kojoj se nalazi diplomatska misija ili konzularni ured, ili ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom.

Članak 76.

Državljaninu Republike Hrvatske može u stranoj državi sastaviti oporuku, prema odredbama koje važe za sastavljanje javne oporuke, diplomatska misija ili konzularni ured Republike Hrvatske koji obavlja konzularne poslove.

Članak 77.

Diplomatske misije ili konzularni uredi Republike Hrvatske u stranoj državi koji obavljaju konzularne poslove mogu ovjeravati potpise, rukopise ili prijepise u skladu s međunarodnim ugovorima ili propisima države primateljice.

DIO ŠESTI PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 78.

(1) Ovaj Zakon se primjenjuje na pravne odnose nastale od dana stupanja na snagu ovoga Zakona i na postupke pokrenute od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

(2) Odredbom stavka 1. ovoga članka ne utječe se na vremenske granice primjene međunarodnih ugovora koji su na snazi u Republici Hrvatskoj i pravno obvezujućih akata Europske unije kojima se uređuju odnosi iz članka 1. ovoga Zakona.

Članak 79.

Odluku iz članka 74. stavka 2. ovoga Zakona ministar nadležan za vanjske poslove donijet će u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 80.

Stupanjem ovoga Zakona na snagu prestaje važiti **Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima** (»Narodne novine«, br. 53/91. i 88/01.).

Članak 81.

Ovaj Zakon objavit će se u »Narodnim novinama«, a stupa na snagu 29. siječnja 2019.

Klasa: 022-03/17-01/73

Zagreb, 4. listopada 2017.

Copyright © PRAVNIKHR

<https://pravnikhr.com/>

<https://www.facebook.com/PRAVNIKHR>